NThT 46,2 (1992), 165-166

C. Grenholm, *Romans Interpreted: A Comparative Analysis of the Commentaries of Barth, Nygren, Cranfield and Wilckens on Paul's Epistle to the Romans* (Studia Doctrinae Christianae Upsaliensia 30), Uppsala, Almqvist & Wiksell International, 1990; 154 pp., SEK127, ISBN 9155425291.

In haar dissertatie over vier commentaren op de brief aan de Romeinen heeft Cristina Grenholm willen onderzoeken, of en zo ja hoe onderlinge verschillen kunnen worden verklaard. Zij concentreerde zich op kwesties van verschillend niveau: 1. de exegese van Rom 7; 2. theologische thema's als het oude verbond, de noodzaak tot verlossing, verzoening en gerechtigheid; 3. de inleidingsvragen. Regelmatig toont zij aan dat het viertal vier verschillende interpretaties van hetzelfde thema biedt. Ook waar zij overeenstemmen dat hèt thema van de brief de rechtvaardiging door het geloof alleen is, geven zij toch vier verschillende visies op de verzoening, die deze rechtvaardiging mogelijk maakte. De tweede helft van haar boek behelst een analyse van de argumenten, doelstellingen en theologische uitgangspunten. Als instrumenten voor deze analyse onderscheidt zij eerst zeven soorten interpretaties. De eerste zes zijn 'philological, contextual, historical, intentional, natural' en 'consistency interpretation'. Deze noemt zij 'reconstructive', daar zij betrekking hebben op de weergave van de oorspronkelijke tekst en context. De zevende soort interpretatie is 'constructive', hetgeen betekent 'creative in relation to the text'. De argumenten hiervoor zijn gebaseerd op filosofische of theologische uitgangspunten van de auteur. Haar analyse wijst uit, dat de auteurs hun argumenten voor de interpretaties naar believen kiezen, zonder dat zij rekenschap geven waarom zij zich op welk soort argumenten beroepen. Haar constatering van een gebrek aan methodologische strategie leidt Grenholm tot de observatie van het risico 'that any kind of argument is good as long as it supports the interpretation of the commentator'. – Inzake de doelstellingen van commentaren onderscheidt zij tussen 'critical' en 'creative'. Heeft een commentator een kritische doelstelling, dan beperkt hij zich tot de 'reconstructive interpretations'. Wil de auteur ook 'creatief' zijn, dan gaat het hem ook om hedendaagse vragen van kerk en geloof en beroept hij zich ook op 'constructive arguments'. Wanneer Grenholm de commentaren met deze onderscheidingen te lijf gaat, dan blijkt haar dat alleen Cranfield zich voorneemt, zich te beperken tot de exegese zelf. Toch ontdekt zij bij hem regelmatig constructieve theologische uitgangspunten, zoals wanneer hij de anselmiaanse verzoeningsleer terugleest in Rom 3 en 5. Nygren wil in zijn commentaar het evangelie uiteenzetten op grond van zijn exegese, maar Grenholm heeft als kritiek dat zijn alles-bepalende concept van de twee aeonen een theologisch uitgangspunt is in plaats van resultaat van exegese; ook wijst zij op zijn afhankelijkheid van de lutherse traditie. Wilckens krijgt te horen dat zijn beperkte 'creatieve' doelstelling, de protestantse en rooms-katholieke confessies dichter tot elkaar te brengen door te wijzen op Paulus' nadruk op eenheid in de gemeente, niet adequaat op zijn exegese is gebaseerd. Aan Barth geeft zij de eer dat hij t.a.v. zijn 'creatieve' doelstelling nog het meest consistent is, in die zin dat hij vooral 'constructieve' argumenten biedt, maar zijn commentaar

acht zij dan ook het minst een interpretatie van Romeinen en het meest een nieuwe tekst. Een echte verklaring van de onderlinge verschillen wordt echter amper gegeven. Dat de zogenoemde holocaust een andere visie op jodendom en christendom heeft teweeggebracht, zoals Wilckens aangeeft, merkt Grenholm alleen in het voorbijgaan op. Deze beperking tot het onderzoeken van de interne consistentie van deze commentaren is natuurlijk verdedigbaar, maar wekt toch ook de nieuwsgierigheid, of er niet meer te zeggen zou zijn over de achtergronden van de auteurs. Waarom komt de Zweed Nygren in 1944 tot zijn uitleg en zijn naar Amerika geëmigreerde landgenoot Stendahl (ook Lutheraan) in de jaren zestig tot een geheel andere (die deels weer is terug te vinden bij Wilckens)? Dit proefschrift lijkt mij echter onontbeerlijk voor wie een commentaar op een bijbelboek wil schrijven en nuttig voor wie in het genre meer inzicht wil verwerven.

R. Roukema